Richard Piternella's 'Toch naar het carnaval':

Opvoeding wordt niet eenzijdig door ouders aan kinderen opgelegd

ORANJESTAD — Donderdagavond 31 augustus om acht uur presenteert Richard Piternella in de Biblioteca Nacional Aruba zijn tweede jeugdboek 'Toch naar het carnaval'. Een interview met de schrijver werd eerder afgedrukt in de Ñapa van 1 april jongstleden.

'Toch naar het carnaval' gaat over het gezin Mabon, waarvan de vader zes kinderen van drie verschillende vrouwen heeft: Fifi en Pepi van de Arubaanse Mai Lulu; Toko, Miki en Yubi van de van Curaçao afkomstige Mai Fina; en de jongste Mano van Mai Mimi van Bonaire. De vader heeft een werkplaats voor timmer- en houtsnijwerk, waar de kinderen na schooltijd steeds moeten helpen. Ze worden erg streng opgevoed. De vader houdt het gezin aan strakke touwtjes door middel van een fluitje waarmee hij de kinderen steevast bij zich roept als hij zijn bevelen uitdeelt. Maar dan gebeurt het.

Als de derde vrouw - Mai Mimi - carnaval op haar geboorte-eiland Bonaire wil gaan vieren, verbiedt de vader dat als gewoonlijk. Hij vindt dat er geen tijd en geld is voor zoiets als carnaval. Maar moeder negeert het verbod deze keer en vertrekt doodgemoedereerd. De kinderen zijn bang dat Mimi net als de vorige vrouwen definitief vertrekt. Om zijn gezicht te redden doet vader of hij dood neervalt. De kinderen bergen zijn lichaam in de schuur op tot moeder terug zal zijn, en zien - bevrijd van hun strenge vader - de kans schoon aan de carnavalsfeestelijkheden deel te nemen. Nauwgezet volgt de verteller de kinderen op hun avonturen die tonen hoe ze zich alleen wonderwel kunnen redden.

Het verhaal geeft aan hoe het gezin Mabon nogal geïsoleerd in de buurt woont. Maar we lezen wel over medebuurtbewoners als mevrouw Lily, advocaat Frana, de winkelierster Telelelé en andere. De kinderen verlaten hun eigen straatje en nemen deel aan een rijkeluis verjaardagspartijtje, waarmee de tegenstellingen tussen middenstand en rijke pronkzucht wordt gekritiseerd. Ze doen mee aan verschillende carnavalsactiviteiten in San Nicolas en Oranjestad. We ervaren de feestelijke stemmingen de verbroedering van iedereen die aan het carnaval deelneemt. Maar de verteller maakt ook zijn kanttekeningen. Hij is vooral over de parade van het kindercarnaval nogal kritisch.

Het hoofdstuk draagt de titel 'kindermishandeling'. Dat zou een mooi discussiepunt kunnen vormen als zo'n fragment in een schoolklas gelezen wordt. Maar ook thuis natuurlijk! Kinderen worden gebruikt om mee te pronken op een feestje of in de parade; ze moeten voortdurend karweitjes opknappen, zoals bij Pappa Mabon thuis. Er wordt nooit aan hen gevraagd om een eigen mening te geven en of ze wel willen wat ouders hun opleggen en bevelen.

Voor mij is de beschrijving van het gezinsleven het centrale gegeven van het boek. De twee aardigst beschreven figuren vind ik de jongste en de oudste zoon. De jonge zesjarige Mano is de enige die ervan overtuigd is dat de vader niet echt dood is. Hij vindt daarvan steeds duidelijker bewijzen. Hij wil ook het sterkst dat Mai Mimi terugkomt; dat is natuurlijk óók zo omdat zij zijn eigen moeder is.

Via de veertienjarige Fifi wordt de pedagogiek van Pappa Mabon verklaard. Nu de jongen zich de leider voelt, neigt hij er steeds meer toe net zo streng en strak als de vader op te treden. Fifi ziet in dat vele huisregels uit verantwoordelijkheidsgevoel voortkomen. Langzamerhand krijgen de kinderen steeds meer waardering voor de 'afwezige' vader.

Waar veelal de moeder als de centrale figuuur in het opvoedingsproces gezien wordt toont Richard Piternella hier de vader als opvoeder. Ouders bevelen heel vaak en nemen eenzijdig belangrijke belissingen zonder er eerst met hun kinderen over te praten en te overleggen. Carnaval met al zijn activiteiten fungeert in het boek als een katalysatiepunt, waarbij zowel de vader als de kinderen in een leerproces ervaren dat opvoeding niet eenzijdig door de ouders aan kinderen wordt opgelegd maar dat het een wederkerig proces is. Kinderen ondergaan de opvoeding die ze 'krijgen' niet meer passief, maar ze vormen er een deel van. Kinderen leven niet in een apart wereldje maar in voortdurende interactie met volwassenen.

Het slot van het verhaal: Pappa Mabon schudt de jongens van zich af, steekt een hand in zijn zak, haalt er zijn fluitje uit en blaast erop. En dát seintje kennen ze: 'Carnaval is voorbij. Het gewone leven zal weer worden zoals de rest van het jaar altijd was'. Of, toch niet? Misschien!

De recensies waren - zo gaat dat nu eenmaal met jeugdliteratuur - niet talrijk, maar wel positief. Dat is tegenwoordig een hele prestatie, om zo te schrijven dat een handvol recensentenneuzen nagenoeg unaniem in een positieve richting wijzen. Het doorgaans kritische N.B.L.C. wijst op het gebruik van korte zinnen, veel dialoog en eenvoudig woordgebruik met Arubaanse uitdrukkingen. Carla Wittebol-Paijmans noemt 'Toch naar het carnaval' een "vlot, met humor geschreven verhaal dat een aardig beeld geeft van het leven op Aruba".

Judith Eiselin vindt in het NRC-Handelsblad dat het gegeven van de dode vader 'onwaarschijnlijk' is en de feestelijkheid van het carnaval overschaduwt. Ze weet kennelijk niet zo goed wat ze met het gegeven aanmoet. Ze ontdekt dat de auteur kennelijk van veel voorkennis uitgaat die de niet Arubaanse lezer niet bezit. Het gemak waarmee de kinderen zich in het feestgedruis storten vindt ze ongeloofwaardig. Ze concludeert dat 'Toch naar het carnaval' vooral een verwarrend boek is. Ze geeft het verhaal *'the benefit of the doubt'* omdat ze zichzelf te weinig op de hoogte voelt van de Arubaanse situatie: "Is het een spannend verhaal over een troep kinderen die opgescheept zitten met een dode vader? Is het een beschrijving van een carnavalsviering? Of is het een maatschappijkritisch boek over Aruba en Nederland? Of is het dat allemaal?"

Selma Niewold noemt Richard Piternella in De Volkskrant "een geestige - geenszins burleske - verteller". Ze vindt het verhaal veel luchtiger dan het eerste jeugdboek 'Niet huilen bij de zee' en ze heeft dus duidelijk veel minder problemen met het doodsgegeven dan Judith Eiselin.

Het blad De Morgen noemt het verhaal "een kleurrijk boek (van binnen en van buiten) over het vrolijke leven van een bende kwajongens op de Nederlandse Antillen".

Recensente Belle Kuijken schrijft: "Toch naar het carnaval verveelt geen moment en sleurt je mee naar de kindertijd - net zoals het hoort".

Het eerste jeugdboek van Richard Piternella 'Niet huilen bij de zee' dat over tienerzwangerschap handelt, was na korte tijd uitverkocht. Het vond vooral zijn weg naar talrijke middelbare scholieren die het boek graag lezen en later zelfs op hun literatuurlijsten plaatsen. Omdat er nog steeds - en terecht - veel vraag naar is zou een snelle herdruk op zijn plaats zijn. Het is

jammer dat de uitgever die kans met het verschijnen van het tweede boek niet heeft aangegrepen.

De kaft meldt dat 'Toch naar het carnaval' door kinderen vanaf tien jaar gelezen kan worden. Dat moeten dan wel goede lezers zijn. Ik denk dat het taalgebruik, de vrij volle pagina's zonder illustraties en de stijl waarin het niet bepaald alledaagse gegeven met humor doorkruid verteld is, het verhaal vooral geschikt maken voor lezers vanaf de zesde klas basisschool. Maar ook brugklassers en EPB'ers zullen het waarderen. Kortom geen specifiek kinderboek, maar een aanwinst voor het overgangsgebied van kinder- naar jeugdliteratuur.

Wim Rutgers

Fundacion Pa Nos Muchanan
Mandolinstraat 6
Oranjestad, Aruba
Tel/Fax: 34247
Aruba Bank: 4000.135
PA NOS MUCHANAN